

מוסדות
**דרבי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי אשר וייס שליט"א

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

מצוה למימני יומא מצוה
למימני שבועי

הלכה

שבות דשבות לצורך מילה
ושאר מצוות

פרשת תזריע מצורע תשפ"ה

שנה כ"ז - קובץ י"ז [תתקי"ז]

יד"לע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י
מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של
מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109
ירושלים

המען למכתבים:
ת.ד. 23170

Email: info@minchasasher.com

פרשת תזריע מצורע

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (ויקרא י"ב ג).

"ההוא ינוקא דאשתפיך חמימיה, אמר להו רבה נייתו ליה חמימי מגו ביתאי. אמר ליה אביי והא לא ערבינן. אמר ליה נסמוך אשיתוף. אמר ליה הא לא שתפינן, נימרו ליה לנכרי ליתי ליה. אמר אביי בעי לאותביה למר ולא שבקן רב יוסף, דאמר רב יוסף אמר רב כהנא כי הוינן בי רב יהודה, הוה אמר לן בדאורייתא מותבינן תיובתא והדר עבדינן מעשה, בדרבנן עבדינן מעשה והדר מותבינן תיובתא. לבתר הכי אמר ליה מאי בעית לאותביה למר, אמר ליה דתניא, הזאה שבות ואמירה לנכרי שבות, מה הזאה שבות ואינה דוחה את השבת, אף אמירה לנכרי שבות, ואינה דוחה את השבת. אמר ליה ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה, דהא מר לא אמר לנכרי זיל אחים" (עירובין ס"ז ע"ב – ס"ח ע"א).

"דבר שאינו מלאכה, ואינו אסור לעשות בשבת אלא משום שבות, מותר לישראל לומר לא"י לעשותו בשבת, והוא שיהיה שם מקצת חולי, או יהיה צריך לדבר צורך הרבה, או מפני מצוה, כיצד: אומר ישראל לא"י בשבת לעלות באילן להביא שופר לתקוע תקיעת מצוה, או להביא מים דרך חצר שלא עירבו, לרחוץ בו המצטער, ויש אוסרין. הגה: ולקמן סי' תקפ"ו פסק להתיר, וע"ל סי' רע"ו דיש מקילין אפילו במלאכה דאורייתא, וע"ש ס"ג" (שו"ע או"ח סימן ש"ז סעיף ה').

"ישראל וא"י שהסיבו יחד והדליק א"י נר, אם רוב א"י, מותר להשתמש לאורו. ואם רוב ישראל, או אפי' מחצה על מחצה, אסור. ואם יש הוכחה שלצורך א"י מדליקה, כגון שאנו רואים שהוא משתמש לאורה, אף על פי שרוב ישראל, מותר. הגה: י"א דמותר לומר לא"י להדליק לו נר לסעודת שבת משום דסבירא ליה

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

דמותר אמירה לא"י אפי' במלאכה גמורה במקום מצוה (ר"ן ס"פ ר"א דמילה בשם העיטור), שעל פי זה נהגו רבים להקל בדבר לצוות לא"י להדליק נרות לצורך סעודה, בפרט בסעודת חתונה או מילה, ואין מוחה בידם. ויש להחמיר במקום שאין צורך גדול, דהא רוב הפוסקים חולקים על סברא זו וע"ל סי' ש"ז" (שו"ע סימן רע"ו סעיף ב').

הרי לן שלש שיטות בשאלה הגדולה באיזה מדה הקילו חכמים בשבות דשבות לצורך מצות מילה ולצורך מצוה בכלל.

א. לשיטה הראשונה בשו"ע התירו אמירה לנכרי בשבות דהיינו שבות דשבות במקום מצוה. (וכן בצורך גדול ובחולה קצת).

ב. לשיטה שניה לא הקילו אלא לצורך מצות מילה בלבד, כיון שמילה בזמנה דוחה שבת, ולא הקילו בשאר מצוות, וזו שיטה שניה שהביא השו"ע.

ג. והרמ"א ציין לדבריו בסימן רע"ו דיש שהתירו אמירה לנכרי לצורך מצוה אף במלאכה דאורייתא, וכתב שרבים סמכו על כך להתיר אמירה לנכרי לצורך סעודת שבת.

ושלשת השיטות תלויות בפירושי הראשונים בסוגיית הגמ' בעירובין.

יש שפירשו שהתירו שבות שאין בו מעשה, דהיינו אמירה לנכרי אף במלאכה דאורייתא במקום מצוה, ושיטה זו הביא הרמ"א, וזה שיטת בה"ג (ריש הל' מילה וברי"ף שבת נ"ה ע"ב מדה"ר), וכ"ה שיטת העיטור שהביא הר"ן שם. יש שפירשו שלא התירו אלא אמירה לנכרי בחצר שאינה מעורבת, וכעובדא דמס' עירובין, וזה שיטת הרי"ף (שם) והרמב"ם (הל' שבת פ"ו הל' ט' – י'), וכן פסק בשו"ע. ויש שפירשו שאף זאת לא התירו אלא במצות מילה ולא בשאר מצוות, וזה שיטת התוס' וכמובא שם במגיד משנה ובר"ן, עי"ש.

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

א

שבות דשבות ע"י ישראל

הנה מבואר בשו"ע (סי' ש"ז ס"ה):

"דבר שאינו מלאכה, ואינו אסור לעשות בשבת אלא משום שבות, מותר לישראל לומר לא"י לעשותו בשבת, והוא שיהיה שם מקצת חולי, או יהיה צריך לדבר צורך הרבה, או מפני מצוה וכו'".

הרי דהקילו לעשות שבות ע"י נכרי באחד משלשה פנים. במקום חולי קצת, במקום מצוה, ובמקום צורך גדול. והארכתי בעיקר דין זה במנחת אשר לשמות (סימן כ"ח). אמנם נחלקו האחרונים האם קולא זו נאמרה רק באמירה לנכרי, או אף ע"י ישראל כל דהוי שבות דשבות במקום מצוה וכדו'.

ובאמת מקור נדון זה בסוגיא בעירובין, ושם בגמ' דנו להשוות הזאה שהיא שבות דאינה דוחה את השבת אף לצורך מצוה כגון שאם לא יזו עליו לא יוכל לעשות את הפסח (פסחים ס"ה ע"ב), לאמל"נ להביא מים מחצר שאינה מעורבת לרחיצת תינוק במקום מצות מילה, ודחו "ולא שני לך בין שבות דאית ביה לשבות דלית ביה מעשה, דהא מר לא אמר לנכרי זיל אחים". ונחלקו הראשונים בגרסת הגמ' וביאורה, שלדעת הרי"ף החילוק הוא בין מלאכה דאו' ע"י הנכרי לבין מלאכה האסורה מדרבנן, והריטב"א כתב לחלק בין היכא דמתקן בגוף הדבר לבין הוצאה שאינה תיקון בגוף הדבר, אבל הר"ח (שם) ובה"ג (הל' מילה) לא גרסו "דהא מר...", ולפ"ז עיקר החילוק הוא בין שבות שהישראל עושה את המעשה כבהזאה לשבות שנעשית ע"י נכרי כהבאת המים במילה ובאמירה לנכרי הקילו לצורך מצוה.

והנה מפורש בדברי הרמב"ן והרשב"א (שבת קל"ד ע"ב) דלא התירו אלא ע"י גוי אבל לא התירו לישראל להביא סכין של מילה כלאח"י אף דהוי שבות דשבות, דלא התירו אלא ע"י גוי ולא ע"י ישראל. ואף שדעת הרשב"א שם דלא התירו אלא משום מילה ולא לשאר המצוות, מ"מ למה נחלק בזה בין אם התירו רק למילה או לכל המצוות, מ"מ חזינן מדברי הרשב"א דאין ללמוד שבות דשבות ע"י ישראל ממה שהתירו ע"י גוי.

ונחזי בדברי האחרונים שנחלקו בזה.

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

הגרש"ק בחכמת שלמה (או"ח סימן ש"ח סעיף מ"א) התיר לשאת תינוק שאינו יכול ללכת ברגליו לבית הכנסת לומר קדיש במקום שאין עירוב כיון דהוי שבות דשבות במקום מצוה, דכיון שאין הוצאה זו אלא משום מצוה הו"ל משאצל"ג וכרמלית דרבנן, עיי"ש. ויש לדון טובא במה שהניח דהוי משאצל"ג, אך אכמ"ל.

הרי שהקיל אף בשבות דשבות ע"י ישראל. וכך מבואר במג"א (סימן ש"ז סוס"ק ז') דבמקום הפסד גדול יש להקל בשבות ע"י ישראל כלאחר יד, ודין הפסד גדול כדין צורך מצוה היא וכמבואר שם בשו"ע. וגם בתהלה לדוד (סימן שכ"ו סק"א) נקט לקולא.

ובפמ"ג (א"א שם וכן בסי' ש"ו א"א סקי"ב) כתב דשמא לא הקילו אלא בשבות ע"י גוי ולא ע"י ישראל, וגם מהר"ם שיק (או"ח סי' קכ"א) החמיר בזה.

והנה המשנ"ב כתב בשני מקומות להקל בשבות דשבות במקום הפסד ומצוה.

בסימן שט"ז (בה"ל סעיף י"ב ד"ה לצוד) כתב להקל בצידה באינו מחוסר צידה ומשאצל"ג במקום הפסד, והביא את דברי המשאת בנימין (סימן ח') שהקל בצידה כלאח"י באינו מחוסר צידה במקום פסידא.

ועוד כתב להקל (בה"ל סימן שמ"ט ס"ה ד"ה ואפילו) בהעברה פחות פחות מד' אמות בכרמלית במקום מצוה, עיי"ש.

והחזו"א (סימן ק"ג אות י"ט) אף שבתחילת דבריו נראה שהסכים לדברי המשנ"ב, שוב הקשה עליו וכתב דשמא לא הקילו בשבות דשבות אלא באמירה לנכרי. ובמק"א (סימן נ"ח אות ד') כתב באופן מוחלט שאין להקל בשבות דשבות ע"י ישראל במקום מצוה, עיי"ש.

והנה לכאורה יש להוכיח לחומרא מדברי הפוסקים לגבי אשה ששכחה ליטול ציפרניה לפני טבילתה.

דהנה כתב הט"ז (יו"ד סימן קצ"ח ס"ק כ"א) דאין להקל בנטילת צפרניים ע"י גוי כיון דהוי מסייע. והש"ך שם בנקודת הכסף כתב דיש להקל ע"י גוי דמסייע אין בו ממש וכיון דהוי משאצל"ג הוי שבות דשבות במקום מצוה, וכ"כ המג"א (בהקדמה לסימן ש"מ, והביאו המשנ"ב שם סק"ג) שיאמרו לנכרי ליטלן כלאח"י דאז הוי שבות דשבות

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

במקום מצוה. ובחכמת אדם (כלל קי"ט סט"ו) כתב דבמקום שאין גוי תדחה הטבילה. ומשמע מכל דבריהם דאין להקל בשינוי כגון ע"י נשיכתן בשיניים, הרי דלא הקילו בשבות דשבות ע"י ישראל.

אך בהגהות יד אפרים (או"ח שם) כתב להדיא דיש להקל גם שתטול ציפורניה ביד בעצמה, דהוי שבות דשבות כלאח"י ומלשאצל"ג, אלא שעדיף ע"י גוי דהוי שבות שאין בה מעשה, וכך פירש את דברי המג"א, עי"ש.

ואפשר שגם המחמירים בזה עיקר טעמם דא"א ליטול יפה בשינוי ולא נמטלנו מחשיש חציצה וכמ"ש המג"א שם, ואין להאריך.

ועיין עוד באגרות משה (או"ח ח"ד סי' צ"א) שהקיל לשאת תינוק שיכול לילך ברגליו לביתו בשבת כשהוא מצטער, דאם הקילו בשבות דשבות במקום מצוה יש להקל יותר במקום צער. והסתמך על דברי הגרש"ק. ואף שהקשה טובא על דברי החכמת שלמה מכמה טעמים, מ"מ כאשר ברור דהוי שבות דשבות כגון בחי שנושא עצמו בכרמלית פסק להקל.

ומ"מ ברור בדבריו שמיקל בשבות דשבות אף ע"י ישראל במקום צער.

ולא אכחד דמעולם היה תמוה בעיני איך הרחיבו האחרונים היתר זה דשבות דשבות במקום מצוה והתירו אף ע"י ישראל, דהלא מפורש בגמ' דשבות שאין בו מעשה קילא טפי ולא מצינו בגמ' ובשו"ע להקל אלא ע"י גוי, ואיך נלמד חמור מקל, והלא קל וחומר מן המדות שהתורה נדרשת בהן ולא חמור וקל.

אך מ"מ חזינן שרבים מגדולי הפוסקים לדורותיהם נקטו בזה להקל, הלא המה המג"א, משאת בנימין, הגרש"ק, התהלה לדוד ועמוד ההלכה בדורות האחרונים המשנ"ב.

אך באמת אין זה תימה כלל, דכבר הבאתי לעיל דיש ג' דרכי הבנה בדברי הגמ', ואף לפי השיטה, שהיא דעת השו"ע שחילקו בין אמירה לנכרי שאין בו מעשה ע"י ישראל, לאיסור הזאה דהוי שבות שע"י ישראל, לא באו אלא לצרף את הסתירה בין איסור הזאה שבו העמידו דבריהם אף במקום כרת וביטול מצות קרבן פסח, למה שהתירו אמירה לנכרי לצורך מצות מילה, אך אין מזה הכרח שלא התירו שבות דשבות אף ע"י ישראל במקום מצוה.

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

והנה לכאורה יש ראייה מפורשת להקל בשבות דשבות ע"י ישראל במקום מצוה. דהנה אמרו (שבת קכ"ז ע"א):

"אמר רבי הושעיא פעם אחת הלך רבי חייא למקום אחד וראה מקום דחוק לתלמידים, ויצא לשדה ומצא שדה מלאה עומרים, ועימר רבי חייא כל השדה כולה".
וברש"י (שם ד"ה ועימר) כתב "פנה את העומרים, וכרמלית הואי, ובפחות פחות מארבע אמות".

הרי שמותר לעבור שבות דשבות משום ביטול בית המדרש.

אך באמת שאני הלכה זו דפחות פחות מד' אמות מכל השבותים בשבת, ויש שמקילים בפחות פחות מד' אמות בכרמלית אפילו שלא במקום מצוה, עיין עבודת הגרשוני (סימן ק"ד). ובשו"ע (סימן שמ"ט ס"ה) כתב לאסור, והעיר שם הגרעק"א ומובא גם בביאור הלכה שאין לדחות את דברי השו"ע מדברי רש"י הנ"ל בשבת, דלצורך מצוה שאני. אך בעבודת הגרשוני כתב שאין כל מקור לאסור פחות פחות מד' אמות בכרמלית, עי"ש. וכבר כתב הרדב"ז (ח"ג סימן תר"מ, אלף ס"ב) דיש באיסורי שבת גזירות ואיסורים שבהם הקילו יותר מבשבותים, כגון גזירת שחיקת סממנים ואיסורי רפואה בשבת. אך מ"מ נראה דפחות פחות מד' אמות הוי גזירה ולא שבות, אך צ"ע בדקות הענין מה מוגדר שבות ומה מוגדר גזירה, ועיין עוד בשו"ת הגרעק"א (קמא סימן כ"ח).

ולפ"ז אין ראייה מדברי המשנה ברורה בסימן שמ"ט, ועדיין צ"ע.

ב

שבות דשבות ע"י ישראל במקום מצוה במלאכת הוצאה

ולפני כמאה שנים דנו גדולי הדור כיצד לנהוג בשעת גזירת המלכות שכל יחיד ויחיד חייב לשאת עמו בכל שעה תעודה מזהה. ושאלת רבים היתה האם יש דרך היתר בזה או שמא נגזור על כל הציבור כולו לשבת איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו ונכריז "אל יצא איש ממקומו". ומצינו בזה כמה דרכים:

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

א. בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"ב סי' ס"ה) כתב להקל כלאח"י כיון שאין לנו רה"ר דאורייתא משום שבות דשבות במקום מצוה אף ע"י ישראל. ועוד חידוש עצום חידש דבתלת דרבנן הוי כהיתר לכתחילה, דכיון דחזינן דהקילו יותר בשבות דשבות יותר מבשבות אחד, מסתבר לומר דתלת דרבנן קל יותר ומותר אף לכתחילה.

ולענ"ד זו מנא לן וחידוש גדול הוא זה ולא משמע כן מפשטות דברי הפוסקים.

ב. בשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"ג סי' מ"ג) לא ניחא ליה להקל משום שבות דשבות במקום צורך גדול משום דרק באמל"נ מצינו היתר זה ולא ע"י ישראל.

אך נטה להתיר מטעם אחר להוציא ולהעביר בכרמלית ע"י שינוי, משום דמבואר בכתובות (ס' ע"א) בצינור שעלו בו קשקשים דמותר למעכו ברגליו הרי שהתירו לעשות מלאכה דרבנן ע"י שינוי במקום הפסד. וע"כ דבכלאח"י הקילו טפי ממה שהקילו בשאר השבותים, עי"ש. וגם הוא כתב עוד דהוי תלת דרבנן, רה"ר דרבנן, כלאחר יד, ומלאכה שא"צ לגופה, עי"ש.

וגם החזו"א (סימן נ"ו אות ד') רצה לומר דמה שהקילו בצינור שעלו בו קשקשים הוי משום שבות דשבות ותיקון הצינור אין בו מלאכה דאורייתא, אך שוב כתב דמדברי הראשונים בגוף הסוגיא משמע דהוי מכה בפטיש דאורייתא, ואעפ"כ הקילו.

וידועה שיטת הר"ן (שם בכתובות) דכלאח"י קל משאר השבותים ואף מאמל"נ, ולא הקילו שם אלא בכלאח"י, וכך כתב תלמידו הגדול בשו"ת הריב"ש (סוף סי' שפ"ז) דאף שלא התירו אפילו שבות דשבות משום פסידא, הקילו בכלאח"י "וכיון דלא מינכרא מילתא, קליש אסורא טובא".

אך באמת חוכך אני לפי סגנון הריב"ש, דאפשר דלא שייד לומר כן בהוצאה כלאח"י, דודאי מינכרא מילתא שיש מ"מ הוצאה מרשות לרשות, ואין זה דומה לצינור שעלו בו קשקשים דכיון שעושה כן ברגליו לא מינכרא מילתא שיש כאן תיקון מנא כלל, דהרואה אומר שאינו אלא מהלך לפי תומו ולא מינכרא שיש כאן מלאכה כלל.

אך מהמשך לשונו "דכל כלאח"י קיל להו לרבנן טובא" משמע טפי דכך הם הדברים בכל כלאח"י, ועדיין צ"ע שם.

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

ובאמת צע"ג וכי התירו בכל השבותים משום פסידא, וכיוצא בזה נתקשיתי במה שאמרו שם גונח יונק כדרכו וכי היכן מצינו שהתירו שבות משום צער, ולא נתפניתי להאריך בזה. [ובגוף ענין הוצאה בתעודה מזהה לפי גזירת המלכות הארכת במנחת אשר קורונה סימן קנ"ה, עיי"ש].

ג

בענין הנ"ל

כבוד יקירי חביבי

האברך המופלא הרה"ג ר' חנניה שפרן נ"י

הנני במענה קצר על תמיהתו הגדולה על כל גדולי האחרונים שהבאתי שהתירו שבות דשבות אף ע"י ישראל במקום מצוה, ותמהת ממשנה ומסוגיא מפורשת בר"פ דרבי אליעזר דמילה (שבת ק"ל ע"א – ע"ב) שאם שכח להביא סכין של מילה תדחה המילה לפי ר' עקיבא שמכשירי מילה אינם דוחין שבת, וגמ' מפורשת שאף בחצר שאינה מעורבת הכי הלכתא, ולמה לא התירו להביא את הסכין ע"י שינוי. ועוד הרי מפורש במשנה (שבת קל"ג ע"א):

"עושין כל צרכי מילה בשבת, מוהלין ופורעין ומוצצין, ונותנין עליה איספלנית וכמון. אם לא שחק מערב שבת - לועס בשיניו ונותן וכו'".

ורש"י פירש שלעיסה בשיניו הוי שינוי, הרי שקבעו שאם שכח להכין כמון ילעוס בשיניו, ולמה לא אמרו כן אם שכח להביא סכין, וע"כ שלא התירו להביא סכין כלאחר יד אפילו ברשות הרבים דרבנן.

אך באמת אין כאן ראייה כלל, דאין המשנה עוסקת בפתרונות מה לעשות אם שכח להביא סכין של מילה, ולא קמ"ל אלא מה שנחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא אם מכשירי מילה דוחין את השבת או לא. ואין לתמוה כלל למה כן הציעו פתרון אם שכח להכין כמון ואספלונית ולא עשו כן במשנה הראשונה בשכח להביא סכין, דאין סדר למשנה ואין בידינו כללים להבין ולהשכיל כללי דמתניתין שלפעמים מאריך ולפעמים מקצר, וכבר כתב החזון איש (שביעית סימן י"ד אות ט"ו):

שבות דשבות לצורך מילה ושאר מצוות

"והמשניות אינן על הסדר וכן הוא סדר המשנה תמיד שמפסיק בענין אחר וטעם הדבר לא נתפרש".

וכך נראה גם לגבי מה שנחלקו בירושלמי (שבת פ"ו ע"ב) אם התירו להביא סכין של מילה ע"י חולה דהיינו מחיצה של בני אדם, ולא הציעו להביא ע"י שינוי, ופשוט גם בזה שלא באו להשמיענו אלא מה שנחלקו אם מתירין ע"י חולה, ולא באו להציע את כל הפתרונות בשכח להביא סכין של מילה.

וגם בפסחים (ס"ו ע"ב) אין כאן אלא סיפור דברים וגופא דעובדא ששאלו את הלל הזקן אם מותר להביא הסכין של שחיטה דרך רשות הרבים, ואף הלל לא הציע פתרון להביא ע"י שינוי אלא שהקב"ה נתן עצה בלבם ומעצמן כל אחד תוחבו בצמרו, ומשום כך אין נראה לתמוה כלל במה שלא מצינו במשנה ובגמ' הלכה שמותר להביא סכין של מילה ע"י שינוי, וכיוצא בדבר לא מצינו היתר ע"י שנים שעשו, וכדו'.

אמנם בדברי הפוסקים, שעסקו בכל פרטי ההלכה, ובפתרון כל השאלות המתעוררות אכן יש מקום ללמוד הלכה לא רק ממה שנכתב אלא לפעמים אף ממה שלא נכתב, והבאתי לזה הרבה מקורות, אך גם זאת בזהירות יתירא, ראה זה חידוש בתורתנו של מרן החזו"א, שבמקום אחד (שביעית סימן ז' ד"ה טרם אכנס) כתב: "ושתיקתם כפירושם... וזו בלבי ההכרעה היתרה מכל הראיות". ומאידך כתב (סוף טהרות עמוד חצ"ר): "ואין ללמוד דין מהשמטת טשו"ע שלא סמכו הטושו"ע מעולם להורות לנו מתוך השמטתם, אדרבה אם היה דעתם להורות לן שנשתנה הדין לא היו משמיטים אלא היו מפרשים, והרבה דינים שאינם כל כך מצויים השמיט השו"ע אף שהטור הביאן, והרבה שהשמיטם גם הטור, ודי לנו במה שפירשו".

אך אמת נכון הדבר שלא מצינו הלכה ברורה בענין שבות דשבות ע"י ישראל, ויש בזה סתירות רבות והוכחות לכאן ולכאן, אך מצינו מגדולי פוסקי הדורות ומהם המגן אברהם והמשנה ברורה שהקילו בזה, ולענ"ד אין זה תימה כלל וכלל.

ולמעשה אין להקל בזה אלא בשעת דחק גדול וצורך הרבה וכשאי אפשר בענין אחר, ודו"ק בכ"ז.

באהבה יתירה והערכה מרובה

אשר וייס

מצוה למימני יומא מצוה למימני שבועי

מצוה למימני יומא מצוה למימני שבועי

הנה הארכנו במצוה הכפולה של ספירת העומר כמבואר במנחות (ס"ו ע"א) "מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי".

ונראה לתת טעם בהלכה זו בפנימיות הענין. דבאמת מצינו שני סגנונות וענינים שונים בטעם מצוה זו.

מחד אמרו גדולי הדורות דימי העומר הם ימי הכנה לקבלת התורה, וכבר כתב בספר לב אליהו מהגה"צ רבי אליהו לאפיאן שתלמידיו הגדולים של ר' ישראל סלנטר נהגו לקשור את מ"ט ימי הספירה למ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, וכ"כ בחידושי הרי"ם על התורה (ובמק"א הארכתי בשאלה מה פשר היום הנוסף דהלא מ"ט הם ימי הספירה ואין לנו אלא מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם עיין מנחת אשר שיחות למועדים ח"ג מאמר מ"ג – מ"ד, ואכמ"ל).

ומאיך מצינו בזה"ק פרשת תצוה דשבעה שבועות של הספירה מכוונים כנגד שבעה נקיים דזבה וז"ל הזוהר שם וכ"ה גם בפרשת אמור אות קע"ה:

"כאתתא דנפקא ממסאבו, וכיון דנפקא מתמן ולהלאה, וספרה לה אוף הכא ישראל, כד נפקו ממצרים נפקו ממסאבו ועבדו פסח למיכל בפתורא דאבוהון, מתמן ולהלאה יעבדון חושבנא למקרב אתתא לבעלה לאתחברא בהדיה ואינון חמשין יומין דדכיו לאעלא לרזא דעלמא דאתי ולקבלא אורייתא ולמקרב אתתא לבעלה".

ורבינו ירוחם בספר אדם וחוה נתיב ד' חלק ה' כתב מדעתיה את שני הטעמים הללו עי"ש.

ונראה דלא שני טעמים חלוקים יש למצוה אחת, אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, וזה בא להסביר את ענין הימים וזה בא ליתן טעם במנין השבועות, ודבריהם משלימים אלה את אלה.

מצוה למימני יומא מצוה למימני שבועי

מנין הימים נועד להיות הכנה לקבלת התורה ושלימות קנינה ומשׁו״כ מונים אנחנו מ״ט ימים כנגד קניני התורה, ומנין השבועות אמור להעלות אותנו מטומאה לטהרה ומבירא עמיקתא לאיגרא רמא ומשׁו״כ מונים שבעה שבועות כנגד שבעה נקיים דזבה. ושתי הספירות הללו נועדו להעלות את האדם למעלות התורה והטהרה, ותורה בטהרה היא שלימות האדם.

והוא שאמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי.

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

